

Dipl.-Pol. Jana Maláčová, MSc.
ministryně práce a sociálních věcí

V Praze dne 28-05-2021
Č. j.: MPSV-2021/85481-521/1

Vážená paní předsedkyně,
vážené paní poslankyně,
vážení páni poslanci,

v návaznosti na přijaté usnesení č. 248 ze dne 11. května 2021, jímž jsem byla požádána o předložení návrhu implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU, si Vám dovoluji níže zaslat návrh implementace této směrnice ve variantách, které jsou v rámci Ministerstva práce a sociálních věcí diskutovány.

Otcovská dovolená

Směrnice ukládá členským státům umožnit čerpání tzv. otcovské dovolené v délce **alespoň 10 pracovních dnů**, kdy po tuto dobu mají mít zaměstnanci nárok na příspěvek nebo odměnu alespoň ve výši rovnocenné nemocenskému.

Při transpozici této povinnosti vyjde MPSV z naší již zavedené dávky nemocenského pojištění, tj. **otcovské poporodní péče**, při které má nárok na tzv. otcovskou otec dítěte (nebo pojištěnec, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů). Podpůrčí doba aktuálně činí u otcovské **maximálně 1 týden (7 kalendářních dnů)** a začíná dnem nástupu na otcovskou. Nástup na otcovskou nastává dnem, který si pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte (nebo ode dne převzetí dítěte do péče). Výše otcovské činí **70 %** redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. **Doba pobírání otcovské je důležitou osobní překážkou v práci na straně zaměstnance (otce), a to rodičovskou dovolenou** (zaměstnavatel je povinen zaměstnanci vyhovět).

V rámci transpozice směrnice je ovšem třeba vyřešit délku čerpání uvedené dávky. **MPSV proto zamýšlí navrhnout do zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, prodloužení podpůrčí doby otcovské poporodní péče na 14 kalendářních dnů.** Podmínky nároku a výše dávky zůstanou zachovány. Zaměstnanec i nadále bude po dobu pobírání dávky čerpat od zaměstnavatele rodičovskou dovolenou.

Pečovatelská dovolená

Podle směrnice má mít každý zaměstnanec právo na pečovatelskou dovolenou v délce nejméně 5 pracovních dnů ročně. MPSV vyhodnotilo, že obecně lze tyto požadavky směrnice považovat za splněné, a to díky další dávce nemocenského pojištění - ošetřovnému. Nad rámec stávající právní úpravy je však třeba **zajistit rozšíření okruhu osob s nárokem na ošetřovné**, u nichž se nevyžaduje soužití s ošetřovanou osobou ve společné domácnosti, a to o blízké příbuzné. **Tento požadavek je již legislativně zpracován a je obsahem sněmovního tisku č. 695.**

Rodičovská dovolená

Směrnice stanoví, že: „*Každý pracovník má právo na rodičovskou dovolenou v délce nejméně 4 měsíců, kterou může čerpat do doby, než dítě dosáhne určitého věku, který není vyšší než 8 let a který stanoví každý členský stát.*“ Z těchto 4 měsíců musí být 2 měsíce (v kontextu ČR 9 týdnů) nepřenositelné a „přiměřeně“ placené, aby motivovaly oba rodiče k čerpání. Zbylé 2 měsíce neplacené rodičovské dovolené lze čerpat v rámci stávající úpravy rodičovské dovolené, na kterou mají podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, právo oba rodiče do 3 let věku dítěte. Rodičovskou dovolenou mohou také oba rodiče čerpat současně.

Pro pokrytí **2 nepřenosných měsíců pro každého z rodičů**, které musí být spojeny s přiměřenou dávkou a zároveň přizpůsobeny velice flexibilnímu čerpání, zvažuje MPSV několik variant řešení, a to následujících:

Varianta I.

Dopad do zákona o nemocenském pojištění - zavedení nové dávky

Zavedení nové dávky pro oba rodiče s délkou pro každého 9 týdnů.

- zavedení nové pojistné dávky sloužící k lepšímu sladování práce a rodiny a zvýšení motivace zapojení otců do péče,
- 9 týdnů pro každého rodiče na každé dítě, možné čerpat po týdnech s využitím až do 3 - 8 let věku dítěte,
- náhradový poměr: 70 % denního vyměřovacího základu (dále jen „DVZ“) [jako peněžitá pomoc v mateřství (dále jen „PPM“) a otcovská, výši náhradového poměru lze variabilně upravit].

Výhody:

- velmi srozumitelná dávka pro rodiče, nejjednodušším způsobem transponuje směrnici s menšími riziky,
- výše dávky může být i nižší než současná peněžitá pomoc v mateřství, tím lze snížit dopady do státního rozpočtu.

Nevýhody:

- pravděpodobně významně vyšší rozpočtové dopady než u Varianty II

Finanční dopady¹:

- přímé výdaje cca 8,6 – 10,1 mld. Kč ročně, ušlý výběr pojistného a daně z příjmu 5,7 až 6,8 mld. Kč ročně

Souběh dávek

- nelze souběh s PPM, otcovskou; lze souběh s rodičovským příspěvkem (dále jen „RodP“) u druhého rodiče

Systém v praxi

- po porodu matka na PPM, otec 2 týdny otcovská, následuje RodP a návrat pečujícího rodiče do práce dle uvážení; následně při pracovní aktivitě obou rodičů (je to pojistná dávka) lze čerpat flexibilně 9 týdnů² pro zlepšení sladování (pravděpodobně vykrytí prázdnin)

Dopad do zákoníku práce

- **zavedení nové překážky v práci** – „sladovací dovolená“ do XX let věku dítěte, které bude vázáno na novou dávku → Zaměstnanci, kteří nesplňují podmínky pro dávku nemocenského pojištění, nemají nárok na překážku v práci na straně zaměstnance (**v případě zvolení varianty volna do 3 let věku dítěte, nebude nutné novou sladovací dovolenou zavádět, postačí stávající rodičovská dovolená v § 196 ZP**)

Varianta II.

Dopad do zákona o nemocenském pojištění - včlenění do současné PPM a otcovské

Požadavek na 2měsíční nepřenositelné volno by byl splněn úpravami stávajícího systému, u matky se v rámci PPM stanoví 9 týdnů jako nepřenositelných a prodlouží se možnost čerpání do vyššího věku 3 – 8 let, u otce se prodlouží otcovská na 2 týdny a poskytne nové volno 9 týdnů s možností čerpání od narození do 3 – 8 let (nutno splnit i oddělený požadavek směrnice prodloužení otcovské o 1 týden).

1. zajištění nároku matkám úpravou podmínek PPM

Potřebné úpravy PPM:

- stávajících obvyklých 28 týdnů podpůrní doby bude rozděleno na dvě části, 19 a 9 týdnů a bude zrušena možnost střídání rodičů při čerpání PPM,

¹ Nezahrnuty náklady na pečovatelskou dovolenou.

² Každým rodičem, nikoliv současně.

- pro PPM po dobu 19 týdnů zůstane v platnosti většina současných podmínek (čekací doba, čerpání jen do 1 roku dítěte, atd.),
- pro posledních 9 týdnů bude podmínkou nároku jen účast na nemocenském pojištění bez čekací doby, čerpání bude flexibilní stejně jako u dávky pro otce.

2. pro otce

- lze vytvořit buď zcela novou dávku, nebo prodloužit otcovskou a rozdělit ji obdobným způsobem jako stávající PPM na 2 a 9 týdnů s různými podmínkami a režimem čerpání

Výhody:

- nižší rozpočtové dopady jen na devítitýdenní dávku otcům, matkám doba výplaty dávky prodloužena nebude

Nevýhody:

- pod jedním názvem PPM budou upraveny 2 dávky s velmi odlišnými podmínkami nároku, což může být pro příjemce dávek a zaměstnavatele složité a nepřehledné,
- rizika zásadních připomínek v MPŘ a průtahy během legislativního procesu,
- může být negativně vnímáno rodiči jako zkrácení tradiční PPM o flexibilní část rodičovské dávky,
- zruší se možnost čerpání pro otce u PPM, náhrada volna 9 týdnů pro muže nemusí být vnímána jako plnohodnotná,
- bude-li rozhodnuto, že matce, která již vyčerpala celou podpůrnou dobu před nabytím účinnosti novely, nebude poskytnuto placené volno do vyššího věku dítěte, nebude naplněn jeden z cílů směrnice (u této skupiny matek), zároveň zde může existovat obava z nepřímé genderové diskriminace takové úpravy. Na druhou stranu platí, že zajištění volna přechodným ustanovením i ženám, které PPM celou vyčerpaly, odkládá rozpočtovou výhodu Varianty II o několik let; v takovém případě by bylo jednodušší transpozici zajistit zavedením nové dávky (tzn. Varianta I).

Finanční dopady¹:

- přímé výdaje cca **4,3 až 6 mld. Kč ročně**

Systém v praxi

- u matky změna „zapadne“,
- u otce dojde ke *znatelnému prodloužení poskytnutého volna. Rizika: nepřenositelné volno pravděpodobně nebude sloužit ke sladování a bude zejména u žen využíváno v útlém věku dítěte, neboť dávky lze čerpat ihned po narození a tato varianta by je „prodloužila“*

Dopad do zákoníku práce

- zkrácení mateřské dovolené z 28 týdnů na 19 týdnů (vícerčata 28 týdnů),
- zavedení nové překážky v práci – „sladovací dovolená“ viz Varianta I.

Varianta III.

Komplexní revize rodinných dávek – restrukturalizace PPM a RodP

Výhody:

- zabránění ekonomického propadu rodin při narození dítěte a respektování předchozí ekonomické situace

Nevýhody:

- velká a podstatná změna,
- málo času na implementaci a pochopení pro veřejnost (realita by se rodičům změnila např. 2 měsíce před účinností; je třeba velmi důkladně prodiskutovat)

1. PPM pro pojištěnky

- PPM po celou dobu celodenní péče o dítě, po návratu do práce nárok na dávku na hlídání,
- náhradový poměr PPM postupně klesá s délkou setrvání na (mateřské) dovolené, a to následujícím způsobem:
  - 0 – 6 měsíců: 80 % DVZ
  - 7 – 12 měsíců: 75 % DVZ
  - 13 – 18 měsíců: 70 % DVZ
  - 19 – 24 měsíců: 65 % DVZ
  - 25 – 30 měsíců: 55 % DVZ
  - 31 – 36 měsíců 45 % DVZ

2. „PPM“ pro osoby bez předchozích příjmů

- nepojistná dávka, obdoba dnešního RodP - fixní částka (lze vázat na minimální /průměrnou mzdu; pevná částka s valorizací).
  - 0 – 6 měsíců: 65 % DVZ z minimální mzdy (cca 10 tisíc Kč měsíčně),
  - 7 – 12 měsíců: 60 % DVZ z minimální mzdy; atd. až do 3 let věku dítěte.

Nová dávka „na hlídání“

- nepojistná dávka pro pracující, do 4 let věku dítěte, určená na zajištění péče o dítě v době ekonomické aktivity rodičů,
- přímo navazuje na ukončení čerpání PPM, je ve fixní výši každý měsíc (lze uvažovat výši dle nákladů na předškolní péči),
- sleduje se podmínka ekonomické aktivity.

Nová dávka po vzoru Varianty I (Slad'ovací příspěvek)

- pojistná dávka viz Varianta I ulehčující sladění práce a rodiny, flexibilní čerpání až do 8 let věku dítěte

Systém v praxi

- po narození dítěte rodiče kryti PPM a otcovskou, po návratu pečujícího rodiče do práce náleží dávka na hlídání; pro sladění je určena nová dávka po vzoru Varianty I až do 8 let věku dítěte

Finanční dopady¹ (pouze přímé výdaje bez snížení výběru pojistného a daní)

- prodloužení otcovské **0,3 mld. Kč**,
- nová dávka po vzoru Varianty I **7,8 – 9,3 mld. Kč**,
- PPM do 3 let pro pojištěné matky **cca 46 - 61 mld. Kč** při čerpání dávky v délce 24 (narození druhého dítěte či návrat do práce před dosažením 3 let věku dítěte) až 36 měsíců, celkové dodatečné náklady na změnu úpravy PPM budou nižší o výdaje na PPM v současné podobě (10,58 mld Kč v roce 2020),
- PPM – nepojistná dávka - do 3 let pro nepojištěné matky **cca 6,2 - 8,4 mld. Kč** při čerpání po dobu 24 až 36 měsíců, za předpokladu, že výše dávky činí 10 000 Kč ve věku 0-6 měsíců dítěte a dále klesá obdobně jako PPM,
- dávka na hlídání: při dávce 3 tisíce měsíčně by výdaje byly **cca 6,5 mld. Kč ročně**,
- celkové náklady budou poníženy o výdaje za RodP – **38,5 mld. Kč** (v roce 2020).

Dopad do zákoníku práce

- mateřská a rodičovská dovolená budou upraveny stejně jako doposud, **nebudou vázány na poskytování dávek** (mateřská dovolená po dobu 28 týdnů, v případě víceročat 37 týdnů), rodičovská dovolená nejdéle do 3 let věku dítěte,
- **zavedení nové překážky v práci – slad'ovací dovolená**, která bude poskytována za podmínek a v rozsahu poskytované nové dávky „slad'ovací příspěvek“.

Varianta IV.

Komplexní revize rodinných dávek – restrukturalizace PPM a RodP

a) Zavede se flexibilní pojistná dávka 9 + 9 týdnů (70 % DVZ) – „Slad'ovací příspěvek“ s následujícími základními podmínkami nároku:

- účast na nemocenském pojištění 90 dnů v posledních 4 měsících před čerpáním,
- zákaz souběhu s výdělečnou činností, ze které dávka náleží,
- 9 týdnů volna s náhradou příjmu 70 % DVZ každého z rodičů (náhradních rodičů),
- čerpání po celých týdnech, nejdéle do 3. let věku dítěte,
- vyloučen souběh s čerpáním prodloužené PPM.

b) Prodlouží se PPM jako náhrada za zrušení RodP („prodloužená PPM“) ve dvou variantách (24 – 2) měsíců = 95 týdnů a (36 – 2) měsíců = 147 týdnů s vyšší

(85 % DVZ) 3 a nižší mírou náhrady příjmu (70 % DVZ – dnešní PPM) při zachování stávajících podmínek nároku, uvolní se jen souběh s výdělečnou činností, tj.:

- 270 dnů pojištění v posledních dvou letech v každém pojištění,
- účast na nemocenském pojištění nebo trvání ochranné lhůty (180 dnů) ze skončeného zaměstnání,
- počátek čerpání 6-8 týdnů před očekávaným porodem, do 6. týdne po porodu může čerpat jen matka,
- délka čerpání ve variantě do 2 let 95 týdnů (104 týdnů – 9 týdnů smladovací příspěvek),
- délka čerpání ve variantě do 3 let 147 týdnů (156 týdnů – 9 týdnů smladovací příspěvek),
- při narození dalšího dítěte před uplynutím celkové doby výplaty se výplata ukončí a zahájí výplata prodloužené PPM na nejmladší dítě (od data narození),
- pokud vznikne nárok později a je nejdříve čerpána nepojistná dávka (bod c), délka čerpání se úměrně zkracuje,
- od 6. týdne možné vystřídání na základě písemné dohody matky a otce dítěte nebo manžela matky, dávka určena z příjmu otce či manžela,
- nově umožněno pobírání PPM v souběhu s výdělečnou činností, ze které dávka náleží u matky i u otce.

c) Pro rodiny bez nároku na PPM bude stanovena nepojistná dávka odvozením z minimální mzdy

- pro rodiny bez nároku na PPM bude stanovena nepojistná dávka ve výši odvozené z minimální mzdy ke dni narození dítěte (předpoklad 70% minimální mzdy),
- nárok má rodič, který nemá nárok na PPM nebo nemocenskou s porodem, který pečuje o nejmladší dítě do 3 let věku, a to od narození dítěte. Za rodiče se považuje matka, biologický otec dítěte nebo manžel matky plus adoptivní rodič (vymezení jako pro PPM),
- pokud byla od narození čerpána PPM, nárok vzniká při ukončení čerpání PPM,
- souběh s výdělečnou činností umožněn,
- souběh s PPM na dítě zakládající nárok na nepojistnou dávku je vyloučen (ČSSZ bude ÚP předávat informace o čerpání PPM na konkrétní dítě a nezbytná data ke smladovacímu příspěvku),
- souběh s výplatou nemocenské matce do 6 týdnů po porodu vyloučen,
- souběh se smladovacím příspěvkem vyloučen u téže osoby, druhý rodič může čerpat smladovací příspěvek bez omezení,
- při vzniku nároku na PPM na dítě později se výplata dávky pozastavuje.

d) Bude zrušena dávka rodičovský příspěvek

³ 85 % DVZ odpovídá u mediánu přibližně při uplatnění daně příjmu na poplatníka (2022) u mediánové mzdy .... % čisté mzdy, u průměrné mzdy .... % čisté mzdy

e) Bude zrušen doplatek k PPM v nízké výši, bude stanovena minimální PPM ve výši nepojistné dávky 70 % minimální mzdy (dnes vychází PPM ojediněle i pod 4 tisíce Kč měsíčně)

f) Prodlouží se otcovská ze 7 na 14 kalendářních dnů

Finanční dopady¹:

Nové výdaje - varianta 3 roky

Náklady na nové pojistné dávky

- prodloužení otcovské 0,3 mld. Kč,
- prodloužená PPM 34 měsíců (náhrada 70 % DVZ) 60,7-81,1 mld. Kč, z toho:
  - výdaje na PPM v původní úpravě 11,0 mld. Kč,
  - zavedení minimální dávky 0,2 mld. Kč,
  - prodloužení podpůrčí doby 33,2 – 46,4 mld. Kč (rozmezí 2 až 3 roky),
  - zvýšení počtu dávek čerpáním otci, kdy matka nemá nárok na PPM 11,2-15,4 mld. Kč,
  - zvýšení DVZ dohodou matky s otcem 5,1-8,1 mld. Kč.
- flexibilní volno 9 týdnů pro oba rodiče do 3 let (náhrada 70 % DVZ) 6,3 mld. Kč,
- **celkem 67,3-87,7 mld. Kč.**

Náklady na novou nepojistnou dávku do 3 let

- při výši dávky 10 000 Kč měsíčně roční výdaje 1,2 mld. Kč na první rok po účinnosti, druhý rok 2,4 mld. Kč, **třetí a další roky 3,6 mld. Kč.**

Zvýšení výdajů (67,3 až 87,7 + 3,6) – 49,5 = 21,4 až 41,8 mld. Kč.

Nové výdaje - varianta 2 roky

Náklady na nové pojistné dávky

- prodloužení otcovské 0,3 mld. Kč,
- prodloužená PPM 22 měsíců (náhrada 85 % DVZ) 63,2 mld. Kč, z toho:
  - výdaje na PPM v původní úpravě 11,0 mld. Kč,
  - zvýšení dávky na 85 % DVZ 2,4 mld. Kč,
  - zavedení minimální dávky 0,2 mld. Kč,
  - prodloužení podpůrčí doby 32,1 mld. Kč,
  - zvýšení počtu dávek čerpáním otci, kdy matka nemá nárok na PPM 11,5 mld. Kč,
  - zvýšení DVZ dohodou matky s otcem 6,0 mld. Kč.
- flexibilní volno 9 týdnů pro oba rodiče do 3 let (náhrada 70 % DVZ) 6,3 mld. Kč,
- **celkem 68,9 mld. Kč.**

Náklady na novou nepojistnou dávku do 3 (?) let

- při výši dávky 10 000 Kč měsíčně roční výdaje 1,2 mld. Kč na první rok po účinnosti, druhý rok 2,4 mld. Kč, **třetí a další roky 3,6 mld. Kč**

Zvýšení výdajů $(68,9 + 3,6) - 49,5 = 24$ mld. Kč.

Systém v praxi matka

- 6 - 8 týdnů před očekávaným datem porodu a krátce po narození dítěte matka kryta 14 týdnů PPM (cca 3 měsíce) se zákazem souběhu s výdělečnou činností,
- následně matka kryta podle varianty 19, alternativně 31 měsíců PPM s možností souběhu s výdělečnou činností,
- pokud má otec vyšší příjem a uzavře s matkou dohodu je možné střídání s otcem jako nyní (při vyšším příjmu otce logická volba rodiny - otec nebude omezen ve výdělečné činnosti),
- následně, nebo i v průběhu čerpání prodloužené PPM, může nejpozději do 3 let dítěte vyčerpat flexibilní volno 9 týdnů (čerpání i po týdnech) se zákazem souběhu s výdělečnou činností.

Systém v praxi otec

- do 6 týdne od porodu otec může čerpat 2 týdny otcovské se zákazem souběhu s výdělečnou činností,
- od 6 týdne po porodu do 3 let věku může otec čerpat flexibilní volno 9 týdnů (čerpání i po týdnech) se zákazem souběhu s výdělečnou činností; není omezen souběhem s čerpáním dávek matkou,
- pokud uzavře dohodu s matkou může čerpat PPM od 6. týdne po porodu na základě dohody s matkou Prodlouženou PPM (maximálně 95 – 14 týdnů, respektive 147 – 14 týdnů) s možností souběhu s výdělečnou činností (střídání lze opakovat).

Dopad do zákoníku práce

- nejsou žádné, postačí stávající rodičovská dovolená v § 196 ZP, která se poskytuje až do 3 let věku dítěte.

S pozdravem

Výbor pro sociální politiku

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

Praha

